

Uutiset

Uudet konstit pelastavat ihmisiä ja säästävät rahaa

Asiakkaan luo jalkautuvat ammattilaiset kohtaavat vanhuksia, jotka ovat neljän promillen humalassa ja vankilasta kodittomiksi vapautuvia vankeja.

Satu Kakkori

Pidetään huolta kaikista heikoimmassa asemassa olevista. Tätä lausetta on toistettu poliitikkojen suulla taajaan tänä vuonna. Silti juuri näiden heikoimmassa asemassa olevien auttamiseksi työskentelevissä Kotikonsti- ja Nopsajalka-tiimeissä ollaan huolissaan. Hyötykö Keski-Suomen hyvinvointilakesen budjetissa niille enää rahoitusta.

Osuavat nimetyt ammattilaiset edustavat uusia toimintamalleja, joita on kehitetty sekä paikallisesti että valtakunnallisesti rahoitetuissa hankkeissa.

Kotikonsti on asialkiaan kotona tapahtuvaa tuettua päihde- ja katkaishuoltoa. Nopsajalan kohderyhmänä ovat asunnottomat tai asunnottomuuden riskissä olevat ihmiset, joiden on vaikea hakea tarvitsemissaan sosiaali- ja terveyspalveluja. Myös pieni ja nopeallikeinen ammattilaisittimi Nopsajalka menee asiakkaansa luo, esimerkiksi vankilaan tai terveyskeskukseen vuodeosastolle, josta hän on "hottumassa" suoraan kadulle.

Niin sanottu tavallinen katkaishuolto sisältää sairaala- ja laitos-

”

Aikamoinen vaiva nähtiin, että saatiin pankkikortit takaisin viinat-rokareilta.

Keihittäjäsiuntuntija Marja-Liisa Ollikainen

soja. Palvelujen ulkopuolelle jäivät helposti ne, joiden oma aktiivisuus avun hakemisessa ei riittänyt sille, että olisivat olleet. On ihmisiä, joilla ei ole varaa edes bussilippaan päihdehoitajan vastaanotolle. Esteenä voi olla myös häpeä omasta tilanteesta tai luuli valitkapa lemmän jäämisestä yksin kotiin.

Ilähtyneet ovat Kotikonstin iso asiakasryhmä. Ilähtyneiden alkoholin käyttöön on lisättyt huomatavasti. Eläköityminen ja keskeisä jäminen ovat tyypillisiä käänteitä, joissa ahdistusta hoitetaan päihdeillä. Myös korona-vuoden eristäytyminen sosiaalisesta elämästä vuohditti kaikissa ikäluokissa juomista.

Keihittäjäsiuntuntija Marja-Liisa Ollikainen ja projektipäällikkö Ritva Anttonen on paljon esimerkkejä elävistä elämästä, miten alkoholin käyttöä voi vähentää. Riittäen elämän opettelu onnistuu parhaiten kotona. Arjen totuttaminen muuttamiseen alkaa pienin askelein, jossa Kotikonstin työntekijä voi olla ohjaamassa asialkiaan vaikka puuron keittoa. Yksi konkreettinen motivaattori voi olla joonapöytäkirjan pitäminen.

– Moni kauhastuu, että juonko minä todella noin paljon, ja kun juomiselle lasketaan hinta, se on todella pysyvä, kertoo Ollikainen.

Jouko on tehtävä myös isojä riuhtaisija. Ollikainen kertoo erittäin Kotikonstin asialkiaan, joka asui huonokuntoisessa talossa ja makasi päivät pitkät sängyssä humalassa.

Yöpydyllä oli viinapullo ja liinapöytä. Viinan ja ruokaa hänelle toimittivat jonkinlaiset kaverit, joilla oli hänen pankkikorttinsa.

Kotikonstin työntekijät järjestivät yhdessä omaisten kanssa hänen ensimäisen terveyskäsittelyn ja hankkivat uuden asunon.

– Aikamoinen vaiva nähtiin, et-

teillä näillä palveluilla saadaan aikaan säästöä, kertoo Anttonen. Euroja säästyy, kun raskaampien palvelujen ja sairaanhoidon tarve vähenee.

– Tutkimuksemme mukaan 13 päihdeasialkiaan päihde- ja katkaishuolto säästää terveydenhuollon kustannuksia noin 170 000 euroa vuodessa, kertoo Anttonen.

Nopsajalan asialkiaan tehdyn esturiskin mukaan palvelu tuotti säästöä terveydenhuollon kustannuksissa 2900 euroa asiakasta kohden. Hankkeen aikana asiakkaat on ollut yhteensä yli 170 ja määrän arvioidaan kasvavan vuoden loppuun mennessä 200aan.

Kotona tehtävä päihde- ja katkaishuolto on osoittautunut tehokkaaksi myös raitistumisen kannalta. Kotuminen laukeesta tai sairaalahoitosta on haastava vaihe, jos kotona ei ole tulla raitistamiseen.

Riittäen elämän opettelu onnistuu parhaiten kotona. Arjen totuttaminen muuttamiseen alkaa pienin askelein, jossa Kotikonstin työntekijä voi olla ohjaamassa asialkiaan vaikka puuron keittoa. Yksi konkreettinen motivaattori voi olla joonapöytäkirjan pitäminen.

– Moni kauhastuu, että juonko minä todella noin paljon, ja kun juomiselle lasketaan hinta, se on todella pysyvä, kertoo Ollikainen.

Kotikonsti-palvelun sisältyy myös jalkahuolto. Asiakas saatetaan avo-palveluihin, vertaistukeen tai muuhun mielekkääseen toimintaan, joka korvaa päihdehoitoa.

– Yleensä on sattu se korotit pyymälän kiinnittämällä, kertoo Ollikainen.

Sosiaaliohjaaja Hannele Kaunisto auttoi Tomi Tanneria uuden elämän alkuaan Jyväskylässä. Projektipäällikkö Ritva Anttonen (oik.) toivoo, että uudet toimintamallit saadaan pysyväksi osaksi palveluja.

NOPSAJALKA JA KOTIKONSTI

Liikkuvat tiimit

• **Kotikonsti ja Nopsajalka** ovat osa sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamaa asunnottomuutta vähentävää ASSI-hanketta, jonka hallinnointi siirtyi vuoden alussa Jyväskylän kaupungille hyvinvointilakeselle. Hanke päättyy tämän vuoden loppuun.

• **Nopsajalan palvelujatkamiseksi on virahaltijajärjestys Keski-Suomen hyvinvointilakesen talousarvioesityksessä.**

• **Jyväskylässä Nopsajalka-tiimin kuuluu psykiatrisen sairaanhoitajan, sosiaaliohjaajan ja sosiaalitiimijäseniä. Tiimissä on aikaisemmin ollut myös psykiatrisen sairaanhoitajan, sosiaaliohjaajan ja sosiaalitiimijäseniä.**

• **Tiimi etsii asunnottomille asuntajia ja työskentelee asiakkaiden apuna palveluverkostossa.**

• **Nopsajalka reagoi nopeasti ja auttaa asiakkaita saamaan vaihtajan palveluverkostossa.**

• **Kotikonsti on kotona tehtävä päihde- ja katkaishuolto 20-90-vuotiaille, toimintamalli vahvistettu jo 11 kaupungissa.**

• **Keski-Suomen hyvinvointilakesella Kotikonstia on auki.**

”Kohokohta on, kun tuntee olevansa normaali ihminen”

Satu Kakkori

Vuosi sitten Tomi Tanner, 28, oli vapautumassa Jyväskylän vankilasta. Hänellä oli mahdollisuus päästä koepauteen ja kova halu jättää entinen elämä taakse. Uusi alkua, uudessa kotikaupungissa. Opiskelupaikkakin oli jo myönnetty, mutta koepauteen vadiitavassa asunnossa ei tahtonut löytyä ja uusi ammattiin tähtälvä opiskelupaikka aloitettiin vankilasta klsin.

– Ne olivat raskaita viikkoja, stressaamain niin, etten muistanut puhelinnumeriä pte-koodia, kertoo Tanner.

Avonkäsistä Tannerille järjestettiin kohtaaminen Nopsajalka-tiimin kanssa. Avun vastaanottamisen nautti alkua vankilasta. – En ollut ikinä saanut enää tarvinnut apua, joten olin skeptinen. Moniammatillisen Nopsajalan idea on ottaa koppiä asunnottomuudesta tai heitistä, joita se uhkaa. Tanner yritti ensin itse ja hak iäntisesti apua.

– Tunni, että tämän näkneen jättä herättä helposti ennakkoluuloja, kertoo Tanner.

Nopsajalkatiimistä Tanner salinulleen sosiaaliohjaaja **Hannele Kauniston**. Hän tuli mukaan tapaamaan yksityistä vuokranantajaa ja luottamus synti. Nopsajalan toimintaperiaatteista kuullaan, että asiakkaalle annetaan apua hänen lähtökohdistaan.

Tannerin kohdalla tilanne oli se, ettei hänellä ollut uudessa kotikaupungissa sosiaalista verkostoa, kaverit tai perheet, joka auttaisi muuttamista. Elämän aloittaminen puhtaasta pöydästä edellytti myös sitä, että entisen elämän ihmiskäytöt jäivät kokonaan taakse.

Niinpi muutopäivinä Tannerin uutta ja ainoa ostettua huonekalua oli kammarissa sijaitseva Nopsajalan Hannele. Kaikki muut kodin tarvekalut asoittaa myöten koettiin lahjoitustavarastoista, sillä Tannerilla oli vankilasta mukanaan vain kassallinen vaatteita.

Tannerin tilanne ei ole poikkeus, joka kolmannen vankilasta vapuu-

tuvista on vailla asuntoa. Myös Nopsajalan 170 asiakkaasta kolmannes on tksit tilanteesta olevia vapautuvia vankeja. Asunto ensin, se on tilinsojityttö, sillä kadulla tai kavereiden nurkissa vaantavat muut riskit, kuten päihtyneet ja ajantuntien takaisin rikoksiin.

Tannerilla oli syrjäytymiseen työntekijä riskitekijöitä myös entisestä elämästä, päihdehoitoa käytti ja laivaliitteet. Viisi vuotta sitten hän menetti toisen jalkansa moottoriopereionnettomuudessa. Tksit yhdistelmässä myös mielenterveys oli kovilla.

– Olen saanut tosi paljon apua. Tavallinen arki on mielestäni ihanaa ja kohokohta on, kun tuntee olevansa normaali ihminen.

Tulevaisuus on täynnä toivoa. Tanner opiskelusele-vieli kolme vuotta ja valmistui objektiivisiokehittäjäksi.

Suunnitelma on jokokeenkin selvä.

– Valmistun ammattin, menen töihin, elän normaalia elämää, pyysin pöhtteetönnä ja koidalla teillä.

MARCO KALVO